

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8MCdo/7/2015
Identifikačné číslo spisu:	5909200683
Dátum vydania rozhodnutia:	14.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5909200683.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ h.Doc.PhDr. Z. Q., PhD., bývajúcej v Q., 2/ MUDr. K. H., bývajúceho v Z., 3/ N. H., bývajúceho v Z., 4/ Z. U., bývajúceho v Z., 5/ PharmDr. M. U., bývajúceho v C., zastúpených Advokátskou kanceláriou Škodler & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Dobšinského 12, v mene a na účet ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Škodler, proti odporkyni Slovenskej republiky - Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Ružomberok pod sp.zn. 2 C 8/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18. marca 2014 sp.zn. 5 Co 350/2013 a medzitýmnemu rozsudku Okresného súdu Ružomberok z 24. mája 2013 č.k. 2 C 8/2013-478, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Ružomberok medzitýmnym rozsudkom z 24. mája 2013 č.k. 2 C 8/2013 -478 rozhodol, že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom skutočnej škody nie je daný, že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom ušlého zisku je daný a že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie, je daný. V odôvodnení rozhodnutia podrobne uviedol, čoho a z akých dôvodov sa navrhovatelia svojím návrhom voči odporkyni domáhali, ako sa k návrhu vyjadrila odporkyňa, rozobral obsah vykonaného dokazovania vrátane vyjadrení účastníkov konania, citoval aplikované právne predpisy. Dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená odporkyňou nebola dôvodná, pretože trojročná premlčacia doba z uvedených dôvodov začala plynúť 10. decembra 2005, uplynula 10. decembra 2008 a žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody doručili navrhovatelia MS SR 7. júla 2008, t.j. pred uplynutím premlčacej doby. Pokiaľ ide o nárok navrhovateľov na náhradu škody titulom skutočnej škody tento navrhovatelia uplatňovali z dôvodu že následkom nezákonného rozhodnutia (rozsudku Okresného súdu Ružomberok z 11. novembra 2003 č.k. 5 C 188/2002-220 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 7. septembra 21004 sp.zn. 23 Co 61/2004, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu o určení

neplatnosti špecifikovanej kúpnej zmluvy uzavretej 25. mája 1999 a ktoré boli rozsudkom Najvyššieho súdu SR z 22. novembra 2005 sp.zn. 1 Cdo 27/2005 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu) došlo k zmenšeniu ich majetku, lebo v čase jeho právoplatnosti 17. januára 2005 hodnota ideálneho spoluvlastníckeho podielu 1/2 k predmetným nehnuteľnostiam bola 2 901 560 Sk, a to v zmysle uvedeného znaleckého posudku vypracovaného ako podklad pre správcu konkurznej podstaty za účelom speňažovania majetku konkurznej podstaty - spoločnosti Pharmaciae et hospitale servitium Ľubochňa, s.r.o. Na túto bol vyhlásený konkurz uznesením Krajského súdu v Bratislave z 23. septembra 2003 sp.zn. 9K 3/2003-99 a správca do konkurznej podstaty zapísal aj spoluvlastnícky podiel 1 k predmetným nehnuteľnostiam (predmetu kúpnej zmluvy, ktorou predávajúca - uvedená spoločnosť - predala predmetné nehnuteľnosti v uvedených podieloch). Podľa plánu speňažovania majetku úpadcu (schváleného na schôdzi konkurzných veriteľov 10. decembra 2003) predmetom speňažovania bol aj uvedený spoluvlastnícky podiel k predmetným nehnuteľnostiam a konkurzný súd udelil správcovi súhlas na predaj majetku, ktorý kúpnu zmluvou z 27. mája 2005 odpredal do súpisu zapísaný majetok Ing. B. R. za cenu 2 901 560 Sk. Na základe rozvrhového uznesenia bola veriteľom pohľadávok proti podstate vyplatená len suma 1 250 000 Sk, ktorá predstavovala vrátenie kúpnej ceny zaplatenej na základe kúpnej zmluvy z 25. mája 1999. Teda navrhovatelia poukázali na to, že im bola spôsobená škoda predstavujúca peňažný rozdiel medzi skutočnou hodnotou ideálneho spoluvlastníckeho podielu 1-ice k predmetným nehnuteľnostiam v čase nezákonného rozhodnutia (2 901 560 Sk) a kúpnu cenou vrátenou im v konkurznom konaní (1 250 000 Sk). Súd poukázal na to, že v období od právoplatnosti nezákonného rozhodnutia 17. januára 2005 (o určení neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy) do právoplatnosti rozhodnutia NS SR (o zrušení rozhodnutí súdov nižších stupňov) 12. decembra 2005 došlo k prevodu spoluvlastníckeho podielu 1 predmetných nehnuteľností kúpnu zmluvou z 27. mája 2005. Podľa názoru súdu skutočnosť, že NS SR zrušil rozsudky o určení neplatnosti kúpnej zmluvy, nemá za následok zánik vlastníckeho práva ďalšieho nadobúdateľa nehnuteľností, a to Ing. B. R.. Súd má za to, že momentom zrušenia rozsudkov došlo u navrhovateľov k vzniku škody, a to stratou vlastníckeho práva, t.j. ich majetok sa reálne zmenšil a stratili možnosť domáhať sa vylúčenia spoluvlastníckeho podielu z konkurznej podstaty (mal nové vlastníka). Keďže však titulom kúpnej zmluvy kupujúci uhradil správcovi konkurznej podstaty kúpnu cenu vo výške 2 901 560 Sk navrhovatelia mali podľa názoru súdu možnosť domáhať sa vylúčenia finančného ekvivalentu zodpovedajúceho kúpnej cene za odpredaný spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach v uvedenej výške z konkurznej podstaty. Toto svoje právo navrhovatelia uplatnili oneskorene, t.j. v štádiu konkurzného konania, keď bol speňažený majetok úpadcu a bolo vydané rozvrhové uznesenie, preto pri uplatňovaní tohto ich práva neboli úspešní. Vzhľadom na túto skutočnosť súd dospel k záveru, že v období medzi vydaním rozhodnutia NS SR, ktorým boli zrušené rozhodnutia o určení neplatnosti kúpnej zmluvy, do vydania rozvrhového uznesenia konkurzným súdom 19. júna 2008 navrhovateľom bo vytvorený dostatočný časový priestor niekoľko rokov reálne sa domôcť finančného ekvivalentu zodpovedajúceho hodnote spoluvlastníckeho podielu k predmetnej nehnuteľnosti, ktorý im pôvodne patrila. Na základe toho súd dospel k záveru, že nebyť nezákonného rozhodnutia, navrhovatelia by nestratili svoje spoluvlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam, ale odporkyňa poukázala na ďalšie príčiny vzniku škodného následku, a to správanie sa správcu konkurznej podstaty a správanie sa samotných navrhovateľov v súvislosti s prebiehajúcim konkurzným konaním na majetok spoločnosti PHS, s.r.o., ktorými sa bolo treba zaoberať. V tejto súvislosti súd poukázal na § 19 ods. 1 zákona o konkurze a vyrovnaní a vychádzajúc z jeho znenia mal za to, že pokiaľ správca nadobudol vedomosť o zrušení predmetných rozsudkov, ktorú nepochybne nadobudol doručením rozhodnutia, zistil, že o zaradení finančného ekvivalentu zodpovedajúceho hodnote spoluvlastníckeho podielu k predmetnej nehnuteľnosti, odpredanej Ing. B. R., do súpisu konkurznej podstaty je pochybnosť. Podľa názoru súdu správca konkurznej podstaty sa s touto pochybnosťou vysporiadal tak, že finančný ekvivalent zostal zaradený do súpisu konkurznej podstaty až do samého záveru konkurzného konania, ktorý postoj správcu je logický, a to práve k prihliadnutiu na pasívny postoj navrhovateľov, ktorí vyplatenie finančného ekvivalentu neuplatňovali riadne a včas, resp. uplatňovali ho oneskorene, keď už nebola šanca domôcť sa ho, t.j. v štádiu konkurzného konania, keď bol speňažený všetok majetok úpadcu, bola zverejnená a schválená konečná správa o speňažení majetku úpadcu a bolo vydané rozvrhové uznesenie. Navrhovatelia mali vedomosť o tom, že uvedená spoločnosť je niekoľko rokov v konkurze, ktorý postupuje plynule v zmysle zákona jednotlivými štádiami. Navrhovateľom, ktorí v septembri 2005 žiadali správcu o vyplatenie bezdôvodného obohatenia - kúpnej

ceny - titulom neplatnej kúpnej zmluvy, nič nebránilo riadne a včas sa domáhať aj svojho práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty úpadcu. Táto ich nečinnosť sa podstatnou mierou podieľala na nepriaznivom výsledku vzniku skutočnej škody z dôvodu zmenšenia majetku - ako rozdielu hodnoty ideálneho spoluvlastníckeho podielu polovice predmetných nehnuteľností a sumy vyplatenej titulom kúpnej ceny. Preto súd dospel k záveru, že nie je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou. Navrhovateľmi uplatňovaná skutočná škoda nevznikla momentom a z dôvodu právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ani momentom odpredaja spoluvlastníckeho podielu k predmetnej nehnuteľnosti v rámci konkurzu, ale riadnym a včasným neuplatnením práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty, lebo správca konkurznej podstaty touto peňažnou sumou disponoval a navrhovatelia mali zákonný nárok na jej zaplatenie. Preto súd dospel k záveru, že základ nároku navrhovateľov titulom skutočnej škody nie je daný.

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľov a odporkyne rozsudkom z 18. marca 2014 sp.zn. 5 Co 350/2013 medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa v časti výroku, že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom skutočnej škody nie je daný potvrdil. V časti výrokov, že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom ušlého zisku a titulom účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie je daný, zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Poukázal na nároky uplatňované navrhovateľmi na náhradu škody. Uviedol, že na spoločnosť Pharmaciae et hospitale servitium Ľubochňa, s.r.o. bol vyhlásený konkurz uvedeným uznesením krajského súdu. Správca konkurznej podstaty do konkurznej podstaty zapísal aj spoluvlastnícky podiel 1-ice k predmetným nehnuteľnostiam a kúpnu zmluvou z 27. mája 2005 odpredal tento do súpisu zapísaný majetok Ing. Adriane Trangošovej za kúpnu cenu 2 901 560 Sk v zmysle uvedeného znaleckého posudku. Navrhovateľom nebola vyplatená odplata získaná z predaja predmetného spoluvlastníckeho podielu, ale bola im vyplatená len suma 1 250 000 Sk zodpovedajúca vrátenej kúpnej cene zaplatenej na základe kúpnej zmluvy z 25. mája 1999. Teda navrhovatelia sa domáhali škody spočívajúcej v peňažnom rozdieli medzi skutočnou hodnotou ideálneho spoluvlastníckeho podielu 1-ice a kúpnu cenou vrátenou im v konkurznom konaní. Poukázal na to, že súd prvého stupňa mal nepochybne preukázané, že titulom kúpnej zmluvy kupujúci uhradil správcovi konkurznej podstaty kúpnu cenu vo výške 2 901 560 Sk, navrhovatelia mali možnosť domáhať sa vylúčenia finančného ekvivalentu zodpovedajúceho kúpnej cene za odpredaný spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach z konkurznej podstaty. Toto svoje právo však uplatnili oneskorene, a to v štádiu konkurzného konania, keď bol speňažený všetok majetok úpadcu a bola zverejnená a schválená konečná správa o speňažení majetku úpadcu a bolo vydané rozvrhové uznesenie, preto pri uplatňovaní tohto práva boli neúspešní. Na základe tohto dospel prvostupňový súd k záveru, že nie je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou. Odvolací súd sa v tejto časti v plnom rozsahu stotožnil so záverom prvostupňového súdu. Rozsudok súdu prvého stupňa považoval v tejto časti za náležite odôvodnený v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p., t.j. za presvedčivý, z ktorého je dostatočne zrejmé, na základe akých preukázaných dôkazov okresný súd vo veci rozhodol a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil. V tejto časti odvolací súd nezistil žiadne pochybenia prvostupňového súdu, argumenty navrhovateľov považoval za nedôvodné a záver prvostupňového súdu za správny.

Proti rozsudku krajského súdu vo výroku potvrdzujúcom medzitýmny rozsudok okresného súdu a proti medzitýmnemu rozsudku okresného súdu vo výroku, že základ nároku navrhovateľov 1/ až 5/ voči odporkyni na náhradu škody titulom skutočnej škody nie je daný, podal na podnet navrhovateľov mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie okresnému súdu. Podľa jeho názoru uvedenými rozhodnutiami v napadnutých výrokoch bol porušený zákon. Uvedené závery súdov nižšieho stupňa považoval za vnútorne rozporné, ale najmä za nesprávne. Na rozdiel od súdov oboch stupňov bol toho názoru, že škoda ako majetková ujma, ktorá spočíva v zmenšení majetku poškodeného, v danom prípade vznikla najneskôr 31. mája 2005, t.j. v deň rozhodnutia Správy katastra Ružomberok č. V 848/05 o povolení vkladu vlastníckeho práva z kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi PHS konajúcim prostredníctvom správcu konkurznej podstaty a Ing. B. R., čím sa zavŕšil proces, v dôsledku ktorého navrhovatelia definitívne prišli o svoje spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach. Škodlivým následkom je teda strata vlastníckeho práva v

príslušnom podiele na nehnuteľnostiach. Navrhovatelia tento predmet vlastníckeho práva držali, disponovali s ním a brali z neho úžitok, ktorý by pri bežnom chode veci brali aj naďalej. Tým, že v konkurznom konaní došlo k predaju ich spoluvlastníckych podielov, navrhovatelia najneskôr k 31. máju 2005 definitívne o svoje vlastnícke právo prišli. Podľa jeho názoru všetky relevantné skutočnosti, ktoré nastali po uvedenej škodnej udalosti, majú význam len z hľadiska odstraňovania následkov tejto škodnej udalosti. Existencia nezákonného rozhodnutia je nesporná a existencia škody je tiež uvedeným spôsobom preukázaná. Preto zostalo len posúdiť, či medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou existuje príčinná súvislosť. Podľa jeho domnienky rozhodujúcou je odpoveď na otázku, či v prípade, ak by krajský súd nevydal nezákonné rozhodnutie, došlo by 31. mája 2005 k povoleniu vkladu vlastníckeho práva z kúpnej zmluvy uzatvorenej správcom konkurznej podstaty. Podľa jeho názoru by konkurzný súd 20. januára 2005, t.j. tri dni po právoplatnosti nezákonného rozhodnutia, nemohol udeliť správcovi konkurznej podstaty súhlas na predaj majetku v zmysle plánu speňaženia majetku úpadcu z 1. decembra 2003, správa katastra by nevykonala záznam nezákonného rozhodnutia do katastra a navrhovatelia by neboli vymazaní z listu vlastníctva. Následne by preto nedošlo k prevodu majetku na Ing. B. R.. Medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou je teda priama príčinná súvislosť. Preto došlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci v napadnutej časti.

Navrhovatelia navrhli vyhovieť mimoriadnemu dovolaniu a rozsudok krajského súdu spolu s rozsudkom okresného súdu v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odporkyňa navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť. Podľa jej názoru v mimoriadnom dovolaní boli prehliadnuté, resp. neboli zohľadnené niektoré skutočnosti pre posúdenie veci významné. Poukázala na okolnosti týkajúce sa kúpnej zmluvy z roku 1999 uzavretej medzi spoločnosťou PHS a navrhovateľmi, nerešpektovania predkupného práva Ing. B. R., výšku kúpnej ceny, na oneskorené uplatnenie vylúčenia sumy získanej predajom spoluvlastníckeho podielu navrhovateľmi, ktorí mali pohľadávku uplatnenú titulom bezdôvodného obohatenia v plnom rozsahu uspokojenú. Namietala, že v mimoriadnom dovolaní nie je vôbec zohľadnený postoj a postup navrhovateľov, zahrňujúci kúpu spoluvlastníckeho podielu predmetných nehnuteľností od (zadĺženej) spoločnosti PHS, ktorej spoločníkmi boli ich príbuzní, navyše za sumu, ktorej ani dvojnásobok nedosiahne hodnotu spoluvlastníckeho podielu v roku 1997 či v roku 2004, nerešpektovanie predkupného práva spoluvlastníka a účelový postup v priebehu konkurzu. Mala však za to, že najzásadnejším dôvodom, pre ktorý nemožno priznať mimoriadnemu dovolaniu úspech, je nesprávne zodpovedanie a objasnenie dvoch rozhodujúcich skutočností, a to čo je v danej veci škodou a určenie presného momentu vzniku škody. O skutočnej škode na majetku navrhovateľov, ktorej náhradu si uplatňujú, nie je možné hovoriť k 31. máju 2005, lebo k zrušeniu rozsudku krajského súdu došlo až 22. novembra 2005. K vzniku škody na majetku navrhovateľov došlo až neuplatnením si ich pohľadávky voči podstate a v okamihu, kedy boli uspokojené pohľadávky veriteľov spoločnosti PHS v konkurze. Za nesprávne považovala aj úvahy uvedené v mimoriadnom dovolaní vo vzťahu k otázkam príčinnej súvislosti. Aj pri existencii nezákonného rozhodnutia by navrhovateľom škoda, ktorú si uplatňujú, nevznikla, ak by si uplatnili právo na vydanie finančných prostriedkov získaných predajom spoluvlastníckeho podielu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Mimoriadne dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu súdu, ktorým sa rozhodlo a/ vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení, b/ o podmienkach konania, o zastavení alebo o prerušení konania, alebo ktorými sa upravuje vedenie konania, c/ o dovolaní alebo o mimoriadnom dovolaní (§ 243f ods. 2 O.s.p.).

Vzhľadom na nejednotné názory senátov najvyššieho súdu na procesnú prípustnosť mimoriadneho dovolania z hľadiska jej podmienenosti tým, či účastník podal podnet na tento mimoriadny opravný prostriedok generálneho prokurátora, najskôr sám (neúspešne) využil možnosť podať všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky, prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako stanovisko R36/2008. Jeho právna veta znie: "Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky nie je podmienená využitím riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa".

Aj po prijatí uvedeného stanoviska pretrvávali nejednotné názory senátov občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu na procesnú prípustnosť mimoriadneho dovolania z hľadiska jej podmienenosti tým, či účastník, ktorý podal podnet na tento opravný prostriedok generálneho prokurátora, najskôr sám (neúspešne) využil možnosť podať dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [pozri napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [pozri *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných

súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery EŠLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Ústavný súd v tomto stanovisku uviedol, že uplatnenie opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O.s.p. V prípade existencie niektorého z tu uvedených dovolacích dôvodov má samotný účastník konania k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Rovnaká zásada platí aj pri posudzovaní vyčerpania riadnych opravných prostriedkov účastníkmi konania, ktoré môže účinne využiť v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (odpor, odvolanie) na ochranu svojich práv a právom chránených záujmov.

V týchto prípadoch treba rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozeniu a poškodzovaniu.

Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť.

Judikatura najvyššieho súdu, vrátane ním prijatých stanovísk na zjednotenie rozhodovania, nemôže byť bez vývoja. Aj pri nezmenenej právnej úprave bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. So zreteľom na význam judikatury najvyššieho súdu predpisuje platná právna úprava pre najvyšší súd osobitné a záväzné pravidlá prijímania rozhodnutí a stanovísk vtedy, keď má dôjsť k prekonaniu doterajšej judikatury (§ 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Účel, význam a výnimočná právna váha stanoviska kolégia najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke predurčujú, že ho nemožno zmeniť (bežným) rozhodnutím senátu najvyššieho súdu, ale iba novým stanoviskom kolégia najvyššieho súdu.

Občianskoprávne kolégium a obchodnoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na spoločnom rokovaní 20. októbra 2015 dospeli k názoru, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré nie sú súladné s rozhodnutiami EŠLP týkajúcimi sa mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ani so zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu PL.z. 3/2015. Teda že toto stanovisko je prekonané predovšetkým v dôsledku odlišného náhľadu na procesnú povinnosť nespokojného účastníka využiť všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky.

Na tomto zasadnutí prijali k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j O.s.p. stanovisko, ktorého právna veta znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolané riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejma zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu Občiansky súdny poriadok poskytuje.

Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybností o účinnosti opravného prostriedku, vyžaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň - využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo i len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. To sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prípady, v ktorých súd mohol (alebo bol povinný) konať aj bez návrhu účastníka. Osobný názor účastníka konania na (ne)účinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, prináleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Požiadavka vyčerpania adekvátneho opravného prostriedku pritom nie je splnená už tým, že konanie o určitom opravnom prostriedku („hierarchicky nižšom“) začalo avšak ešte neskončiť.

Vzhľadom na uvedené je opodstatnené konštatovanie, že mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1, 2 O.s.p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mali navrhovatelia možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by náležite chránili svoje práva a konali dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Navrhovatelia nepodali dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18. marca 2014 sp.zn. 5Co 350/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že nevyužili dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mali k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotných navrhovateľov pri včasnej ochrane ich práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podaného na podnet navrhovateľov.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (§ 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dali podnet na mimoriadne dovolanie navrhovatelia. Odporkyňa nepodala návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; preto jej dovolací súd nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.